

Ірина ДАВИДОВА

*докторка економічних наук, професорка,
професорка кафедри економіки та публічного управління
факультету програмної інженерії та бізнесу
Національного аерокосмічного університету
ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна
e-mail: i.davydova@khai.edu,*

Катерина СЕРДЮК,

*студентка кафедри економіки та публічного управління
факультету програмної інженерії та бізнесу
Національного аерокосмічного університету
ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна*

ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА ЄВРОСОЮЗУ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ ДО АЕРОКОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Анотація: На основі дослідження особливостей промислової політики Євросоюзу на сучасному етапі, розглянуто підходи до промислової політики ЄС, її особливості та вплив на різні сектори економіки, проаналізовані програми підтримки високотехнологічних галузей промисловості; наведено основні шляхи підвищення конкурентоспроможності промисловості через вплив промислової політики; окреслені нові тенденції перерозподілу пріоритетів розвитку у сфері промислового виробництва та аерокосмічної галузі країн Євросоюзу та перспективні напрямки розвитку промислової політики ЄС з урахуванням сучасного стану та тенденцій розвитку світових ринків

Ключові слова: промислова політика, аерокосмічна галузь, кластер, конкурентоспроможність.

INDUSTRIAL POLICY OF THE EUROPEAN UNION AND ITS APPLICATION TO THE AEROSPACE INDUSTRY

Abstract: Based on the study of the features of the industrial policy of the European Union at the current stage, the approaches to the industrial policy of the EU, its features and impact on various sectors of the economy are considered, the support programs for high-tech industries are analyzed; the main ways of increasing the competitiveness of industry due to the influence of industrial policy are given; new trends in the redistribution of development priorities in the field of industrial production and the aerospace industry of the EU countries are outlined, as well as promising directions for the development of EU industrial policy, taking into account the current state and development trends of world markets.

Keywords: industrial policy, aerospace industry, cluster, competitiveness.

Зважаючи, що незабаром Україна має намір прискореними темпами інтегруватися в міжнародні структури, варто подумати не тільки про дотримання вимог цих структур і відповідність їх до стандартів, а й також про спільність розуміння тих чи тих моделей і регулятивних механізмів. Одним з таких механізмів виступає промислова політика.

Промислова політика західними економістами та її політиками інтерпретується з одного боку як вибір урядом пріоритетних галузей (передусім тих, що розвиваються і використовують високі технології) як об'єкт державної підтримки. Слід підкреслити, що єдиної думки про ефективність інструментів промислової політики в економістів немає. Одні вважають за доцільне збільшення державних витрат на фундаментальні дослідження, розробку економічних стимулів для прискорення розвитку високопродуктивних галузей і переміщення ресурсів з низькопродуктивних галузей. Як економічні важелі для зазначеного процесу називаються гарантії позик, позички під низький відсоток, спеціальний податковий режим, субсидії на НДДКР (науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки).

З іншого боку, політики наголошують на підтримці базових (складове ядро національної економіки), але старіючих галузей - здебільшого обробних.

Динамічна технологічна складова конкурентоспроможності національної економіки, на відміну від статичної цінової, визначає можливості та перспективи довгострокового розвитку економіки. Відтак технологічна конкурентоспроможність підвищує здатність економіки реагувати на зміни умов глобальної конкуренції та можливості забезпечення розвитку країни за рахунок внутрішніх економічних (структурних та технологічних) зрушень. У підсумку реалізація цієї складової конкурентоспроможності відтворює відповідну структуру економіки та експорту, адаптованих до змін світової економіки. У цьому контексті технологічна конкурентоспроможність динамічна технологічна складова конкурентоспроможності національної економіки, на відміну від статичної цінової, визначає можливості та перспективи довгострокового розвитку економіки. Відтак технологічна конкурентоспроможність підвищує здатність економіки реагувати на зміни умов глобальної конкуренції та можливості забезпечення розвитку країни за рахунок внутрішніх економічних (структурних та технологічних) зрушень. У підсумку реалізація цієї складової конкурентоспроможності відтворює відповідну структуру економіки та експорту, адаптованих до змін світової економіки.

Диференціюється і відношення до промислової політики, і її ефективність залежно від галузі, країни і навіть континенту застосування. На відміну від «чистої» промислової політики, яку багато західних аналітиків вважають застарілою (або, як уже відзначалося, не зовсім ринковою), дедалі більше утверджуваний кластерний підхід до економічного розвитку не оперує поняттям "пріоритетності" і дуже рідко вдається до такого інструменту, як пільги. Кластерний підхід є основою та сутністю промислової політики в Європі. Цей підхід найбільше пасує й особливостям аерокосмічної галузі.

Центром кластера найчастіше буває кілька потужних компаній, при цьому між ними зберігаються конкурентні відносини. Цим кластер відрізняється від картелю або фінансової групи. Концентрація суперників, їхніх покупців і постачальників сприяє росту ефективної спеціалізації виробництва. При цьому кластер дає роботу безлічі дрібних фірм і малих підприємств.

При створенні кластерів уряд має уникати будь-яких дій, що обмежують конкурентоздатність: не нав'язувати ціни без надання компенсації, відмовитися від прямих субсидій, а також не запроваджувати обмежень для іноземних фірм, взаємодіючих із кластерами. Цей підхід засновано на розумінні особливої значущості не так величини відвойованої частки ринку, як динамічного розвитку цього ринку та характеризується як група кластерів конкурентоздатності. Прикладом є кластер космосу та аеронавтики Франції в регіоні міст Бордо і Тулуза, де також виробляються всесвітньо відомі літаки "Airbus".

Список використаних джерел:

1. Соколенко С. І. Стратегія конкурентоспроможності економіки України на основі інтеграційних систем — кластерів / С. І. Соколенко. — Севастополь: Видавництво ТОВ «Рібест», 2006. — 37 с.
2. Хуснутдінов О. Кластери — спільна стратегія розвитку для транскордонних регіонів [Електронний ресурс] / О. Хуснутдінов // Сайт Інституту розвитку глобального суспільства. Режим доступу: <http://irgo.org.ua/politika-i-vlast/klasteri-%e2%80%93-spilna-strategiyarozvitku-dlya-transkordonnix-regioniv>
3. Промислова політика Європейського Союзу: навчальний посібник / за ред. д.е.н. В.А. Омеляненка. Таллінн: TEADMUS, 2023. 178 с.
4. Ambroziak A. A. Renaissance of the European Union's industrial policy. Yearbook of Polish European Studies. 2014. Vol. 17/2014. P. 37–58.